ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ

Հրատարակութեան չղրկուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300	Թիւ	75	ղր. Մէճիտ
» »	150	»	40	» »
Գաւառներու	300	»	100	» [illegible]
»	150	»	50	» [illegible]
»	75	»	25	» [illegible]
Օտար երկիր	300	»	25	ֆրանք
Ռուսիա	300	»	10	րուբլի

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ)։

غلطه‌ده اسکی بانق عثمانیده
حیره‌نیك غزته‌سی اداره‌سی

10 ՓԱՐԱՅ

ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրբաթ օր գումարուելիք ժողովը պիտի ընտրէ նոր Վարչութիւնը։ Առաջները, ամէն ժողովական իրեն ցուցակ մը պատրաստած կ'երթար Նիստի։ Լուրջ գործ մըն ալ այսպէս կատարուելու է։

Ցաւալի է թէ Կրօնական Ժողովին ընտրութիւնը շատ դժուարութեանց չի հանդիպիր։ Փակեալ ցանկ մը կայ 42 եկեղեցականի, անոր մէջէն միայն պիտի ընտրուին Կրօնական Ժողովին 14 անդամները։ Դրսէն մարդ բերել կարելի չէ։

Այդ ցանկին մէջ նախ կը գտնենք բազմաթիւ տէրտէրներ որոնց մէջէն ընտրութիւն մը ընելը ամենադիւրին գործ է։ Քահանաները երկու կարգի կը բաժնուին. անոնք որ բացառիկ յատկութիւններով օժտուած են. (հազիւ՝ երկու երեք հոգի, բնականաբար ամէնքն ալ պիտի ընտրուին)։ Յետոյ կու գան անոնք որոնք միայն անունով կամ թէ մականունով իրարմէ կը տարբերին. որը կ'ուզես ընտրէ, Տ. Թադէոսը կամ Տ. Բարթողիմէոսը, միեւնոյն բանն է, ժողովականներուն համար շուարումի պատճառ մը չի կայ։

Գալով վարդապետներուն, ասոնք ալ երկու դասի կը բաժնուին. անոնք որ առաջնորդական պաշտօնէ խոյս տուած են եւ անոնք որ խոյս տուած չեն։ Առաջին կարգինները պիտի ընտրուին վասն զի հին սովորութեամբ մը, Պոլսէն դուրս ելլել չուզող եկեղեցականներուն միշտ դիւրութիւն տրուած է Պոլիս մնալ։

Երկրորդ կարգինները գաւառական պաշտօն վարած են — դժբաղդաբար։ Ասոնք ալ պիտի ընտրուին, գէթ նորէն ուրիշ հօտերու գլխին ալ փորձանք չըլլալու համար։ Երկու տարուան ապահովութիւն կ'ունենանք, աս ալ մեծ բան է։

Անկէ ետքը կու գան եպիսկոպոսները։ Կ'երեւի թէ ամէն եպիսկոպոս իր կողմնակիցներն ունի։ Շատերու կարծիքով բաւ է միայն մէկ եպիսկոպոս մտցնել կրօնական ժողովին մէջ, որովհետեւ, արդէն ընտրելի շատ եպիսկոպոսներ չունինք։

Ընտրուելիք եպիսկոպոսին պաշտօնը պիտի ըլլայ ժողովին ատենապետ ըլլալ. արդ ժողովականներուն իմաստութիւնը պիտի ըլլայ իրենց քուէները չկեդրոնացնել այնպիսի եպիսկոպոսի մը վրայ որ իր ժողովին եւ Պատրիարքին միջեւ յարաբերութիւնները դժուարացնէ։ Թագուն երկպառակութիւնները էն վտանգաւորներն են։ Արտաքին համակրանքի տակ ներքնապէս սնուցուած խուլ հակառակութեան զգացումները պէտք չէ ոչ ըլլ պատրեն, ինչպէս այնքան միամտօրէն ուզուեցաւ փորձել վերջին ընտրութեան մէջ։ Պատրիարքը պէտք է անկեղծ գործակիցներ ունենայ իր բոլորտիքը։

* *

Քաղաքական ժողովին համար, յայտնի է թէ ժողովականներն իրենց ցանկէն դուրս ուզած մարդիկնին կրնան անդամ ընտրել։ Սակայն հոս ալ լաւ ընտրութիւն մը ընելու գլխաւոր արգելքն է Նախապաշարում մը որ տասնեակ տարիներէ ի վեր եկեր արմատ ձգեր է մտքերու մէջ։

«Ո՞վ պիտի ըլլայ Վարչապետը» իրարու կը հարցնեն քանի մը ժողովականներ։ — Ո՛չ ոք, կը պատասխանեն ուրիշներ՝ ալ։ Մեր ժողովներուն կազմակերպութեան նայելով «վարչապետ» բառը բոլորովին անիմաստ է։ Քաղաքական ժողովին 14 անդամները իրենց բոլոր հեղինակութիւնը կը ստանան զիրենք ընտրող մարմնէն. ամէն մէկուն պարտականութիւնը եւ իրաւունքը հաւասար է միւսինին. ոչ մէկը գերազանցութիւն ունի իր պաշտօնակցին վրայ։ Իրաւ է թէ ատենապետի մը պէտք կայ, բայց ժողովին ատենապետը ուրիշ պաշտօն չունի բայց եթէ վիճաբանութիւնները ուղղել, խնդիրները ամփոփել, քուէի դնել, ու մեծամասնութեան որոշումները արձանագրել տալ։

Այս դրութիւնը ատենէ մը ի վեր բոլորովին խեղաթիւրեցին եւ հնարեցին «Վարչապետ» բառը որուն շնորհիւ Քաղաքական ժողովի ատենապետը սկսաւ բացառիկ ազդեցութիւն մը ունենալ թէ իր պաշտօնակիցներուն, թէ՛ Կրօնական ժողովի անդամներուն եւ թէ՛ նոյն իսկ Պատրիարքին վրայ։ Զարմանալին այն է որ այդ բացառիկ իրաւունքները խլողները՝ իրենց պաշտօնակիցներուն մէջ ամենէն նուազ քուէ ստացողը եղած են։ Վարչապետ մը գիտենք որ Քաղաքական ժողովի անդամ ընտրուած ատեն հազիւ 14 քուէ ստացած էր երբ իրեն ուրիշ պաշտօնակիցները ստացած էին 50-60 քուէ։ Այս օրինակը կը բաւէ ցոյց տալու թէ Վարչապետի նորահնար դրութիւնը որքան անհամապատասխանող բան մըն է մեր օրէնքներուն ոգիին։

Հարկ չի կայ համառօտել վերջին տասը տարիներու մէջ իրարու յաջորդող Վարչութեանց գործերը ցոյց տալու համար թէ Ատենապետի մը բացառիկ ազդեցութիւնը ի՛նչ արդիւնքներ առաջ բերաւ։

Վարչապետի գոյութիւնը կը նշանակէ Քաղաքական ժողովի անդամներուն չէզոքացումը, Նիստերու անկանոնութիւն եւ քմահաճութիւն, մէկ անդամի անհերքելի ազդեցութիւն. Վարչապետի դրութեան արտադրած բարիքները ասոնք են։ Ուրբաթ օր թող ժողովականները այս անցեալ պատմութիւնը մտքերնուն առջեւ բերեն, եւ զգուշանան իրենց քուէները տալու այնպիսի անձնաւորութեանց որոնք բացառիկ խելքի տէր կարծելով իրենքզիրենք, կ'ուզեն ամենուն վրայ սաւառնիլ։ Զգուշանալ հարկ է այսպիսի ձգտումներէ։

Վերջապէս հինին փորձառութիւնն ալ պէտք է բանի մը օգտակար ըլլայ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ՊԱՏՇԱՃՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Կարեւոր քաղաքի մը մէջ, երեսուն կոյացէք խառն նստ գումարուած քաղաքական եւ կրօնական ժողովներու անդամները։ Առաջնորդին բացակայութեան պատճառով, փոխանորդ հայրն է որ կ'ընդունի ժողովականները։ Ամէն մարդ յոգնած եկած է շուկայէն. փոխանորդ հայրը սուրճ բերել կուտայ, եւ իր անձին յատկացեալը կը հրամցնէ երկրորդ քարտուղարին։ Այն միջոցին որ սպասաւորը մօտեցեր էր սուրճը գրագրին տալու, ահա քաղաքական ժողովի անդամ մը որ ինքնիրմէ դուրս կ'ելլէ, կ'այլայլի, կը զայրանայ։ Գրագիր՝ մը իր ներկայութեանը սուրճ խմէ՛, աս ըլլալի՞ք բան է մէթէ։ Սպասաւորն որ արդէն գաւաթը տուած էր գրագրին, հրաման կը ստանայ քաշել առնել անիկա գրագրին ձեռքէն։ Մեծ աղա ժողովականին հրամանը կը կատարուի. գրագիրը սուրճը չի խմեր, գաւաթը ետ կուտայ եւ Թուքը կը կլլէ անշշուկ։ Տեղն է ըսել Ֆրանսացիին հետ. Արդեօք ի'նչքան երկան իժ մը կլլեց Թուքին հետ մէկտեղ։

Դէպքը կը հաղորդենք իր պարզութեան մէջ։ Պարզ ալ պիտի կրնա՞ն ըլլալ — մանաւանդ վերոյիշեալ մեծ աղային համար — այն խորհրդածութիւնները որոնց ծնունդ կրնայ տալ այդ տեսարանը։

Ցարգ ու պատիւ արարողութիւններ կան ամէն տեղ. շատ իրաւ է։ Պաշտօնէութեան կանոններ կան ամէն երկրի մէջ, աս ալ շատ ճշմարիտ է։ Մեծ պաշտօնատարի, փոքր պաշտօնատարի տարբերութիւններն ալ կ'ընդունինք, ասոր ալ խօսք չի կայ։ Բայց չենք կրնար համոզուիլ թէ պատշաճութեան կանոնները կրնային երբեք իրաւունք տալ ժողովականի մը ինքզինքը անպատուուած նկատել, որովհետեւ երկրորդ գրագիր մը համարձակեր է առջեւը սուրճ խմել, կամ միւսներէն առաջ առեր է իրեն բերուած գաւաթը։ Կ'ուզէինք որ գրագիրն ալ ըլլար այնքան նրբամիտ որ գուշակէր գլխուն գալիքը եւ վաղօրօք մերժէր սուրճի գաւաթի ձեւին ներքեւ իրեն եղած սա բացառիկ պատիւը, որ ժողովականի մը մեծ անպատուութիւն բերելու բնոյթ ունեցող բան մըն էր։ Դժբաղդութիւնն հոն է որ մեր երկրորդ գրագիրները նրբամտութեան եւ դիւանագիտութեան մէջ մէյմէկ պիսմարքներ չեն։ Ասոնց ապիկարութեան առջեւ, երբ մխիթարութիւն պիտի ուզէինք որ քաղաքական ժողովի այդ անդամը քիչ մը աւելի վարպետ ըլլար, հեռացնէր իր շրթներէն դառնութեան այդ բաժակը, առանց զգացնել տալու թէ գրագրի մը սուրճ խմելովը ինքզինքը կը նկատէ ա՛լ բոլորովին նախատուած, պզտիկցած, չքացած, ոչնչացած։

Դէպքին այս ծիծաղելի մակերեսին տակ դժբախտաբար ծանր, շատ ծանր ընկերական խնդիր մը կայ։

Գաւառներու մէջ մեր էրէւելիները կը փնտռեն փառք ու պատիւ այնպիսի տեղեր ուր չի կրնար գտնուիլ ճշմարիտ փառք ու պատիւ։ Կը կարծեն որ փառաւորուած են երբոր զօր օրինակ մէկը առջեւնին ծխախոտ չի քաշեր կամ սուրճ չի խմեր։ Այս ըմբռնումը շատ նախնական, ալայական շրջանի յատուկ է։ Փոքր-Ասիայի կորսուած մէկ անկիւնին մէջ այսպիսի դէպքի մը պատահիլը չպիտի մեզ զարմացնէր, բայց երբ կը լսենք որ Իզմիր, կամ Տրապիզոն, կամ Սամսոն է անոր թատերավայրը, ճշմարիտ ցաւ մըն է կը զգանք։ Ի՛նչ, այսպիսի ողորմելի իրողութիւններ կրնա՞ն եղեր պատճառ ըլլալ անձնական ատելութիւններու ծագման, մեծ պզտիկ վէճեր յարուցանել այնպիսի ժողովներու մէջ, ուր իբրեւ թէ քաղքին էն իմաստունները, էն խելացիները կը հաւաքուին։

Ասոնք բաներ են որ չեն վայլեր մեր ազգին որ սիրելով հանդերձ պատուել լաւը, ազնիւը, չի կրնար պատուի զգացումն ու գաղափարը պզտիկցնել, իջեցնել այն աստիճան որ սուրճ խմելը կամ չխմելը ըլլայ այնքան անհագին կերպով կարեւոր բան մը պատշաճութեան կանոնագրին մէջ։ Ամէն ոք միշտ պատրաստ է իր մեծարանքը յայտնելու անոնց որ լաւ գործ մը կ'ընեն, օգտակար բան մը կը մտածեն կ'իրականացնեն։ Ահա ասոնց մէջ երթալ փնտռելու է պատիւը ու փառքը եւ ոչ թէ մարդկային անհատի մը նստուածքին քալուածքին, առաջ կամ վերջը խմածին մէջ, բաներ որոնք վերջապէս կարեւորութիւն մը կրնան ունենալ միմիայն անոնց համար որոնք ետքէն տեսնողներ են, մեծ աղա են։ Մենք ասոնց ցեղը ամենեւին չենք սիրեր, որովհետեւ արգելք մըն են յառաջդիմութեան։

ՆԱՄԱԿ ԲԱՐԻԶԷՆ

ԲԱՐԻԶ, 18 դեկտեմբեր

Ֆրանսայի հայ ուսանողութեան մէջ ուշագրաւ փոփոխութեան մը առաջին նշանները պիտի կրնա՞նք ողջունել։ Բարիզի Բժշկական վարժարանը սկսա՞ծ է դադրիլ այն փարոսն ըլլալէ որուն կը դառնան մեր բոլոր հայ ուսանողներուն ըղձակաթ նայուածքները։

Շիտակը դեռ չէ. Բարիզի բժշկական վարժարանը դեռ կը շարունակէ պահել իր անդիմադրելի հմայքը մեր հայ ուսանողներուն մտքին վրայ, եւ Ֆրանսայի ամբողջ հայ ուսանողութեան կեսեն աւելին նորէն բժշկական վարժարանին աշակերտներն են։

Եւ սակայն, այս վերջին տարիներս մանաւանդ, գործունէութեան տարբեր ճիւղերու ալ կը դարձնեն իրենց ուշադրութիւնը հայ ուսանողները։ Մանկավարժութեան երեք ուսանող ունինք Ֆրանսա (երկուքը Թուլուզ, մին Նանսի) եւ կը յուսանք թէ սկզբնաւորութիւնն ըլլայ ասիկա աւելի ընդհանուր շարժման մը։ Տուէի Հանքաբանական վարժարանէն այս տարի շրջանաւարտ ելաւ հայ մը, Պ. Լեւոն Խաչեան, եւ արդէն դարձաւ Թուրքիա։ Գեղարուեստները, այնքան անտես առնուած, կ'ունենան իրենց մէկ քանի հետեւողները։ Իսկ զանազան կողմերէ ստացած տեղեկութիւններս ցոյց կուտան թէ երկրագործական վարժարանները, որոնց ճամբան մոռցեր էին մերինները, հիմակ նորէն կը լեցուին հայ ուսանողներով, ու ճարտարագիտութիւնը, մեքենագիտութիւնը, մէկ խօսքով՝ ճարտարագործութեանց մէջ գիտութեանց ունեցած կիրարկումները կը սկսին ունենալ իրենց ուսանողները, հետզհետէ աւելի բազմաթիւ։

Բարիզի Ատամնաբուժական վարժարանն էր որ մինչեւ հիմա կարծես հեռու կը մնար հայ ուսանողներու ուշադրութենէն, եւ ահա մերինները անոր ալ դուռը ափ կ'առնեն, եւ յաջողապէս։ Այս տարի հոն ընդունուեցաւ Պ. Յարութիւն Փափազեան, հանգուցեալ Սեթեան Փափազեանի որդին։ Ծանօթ ուսուցչին եւ բանաստեղծին, Թէրզեանի որդին ալ, Պ. Լեւոն Թէրզեան, այդ վարժարանէն է։ Ու անցեալ տարի այդ վարժարանէն վկայուոր մըն էր, Պ. Թագւոր Արապեան, որ Պոլիս դարձաւ։

Վերջերս ալ այդ վարժարանին վկայաւորներէն Պ. Ն. Շէրալեթեան Պոլիս դարձաւ։ Իր մասին մանաւոր յիշատակութիւն մը կը պարտիմ անոր համար որ վարժարանին շրջանը աւարտելէ ետքը իբր երկու տարի օժանդակ ուսուցչի (démonstrateur) պաշտօն վարեց հոն, ինչ որ մեծապէս պատուաբեր է իրեն։ Արդէն վարժարանին գործնական աշխատութեանց մէջ Երկրորդ եղած էր յիսուն աշակերտի վրայ, առաջինէն ½ կէտի տարբերութեամբ միայն, ու յետոյ իր արհեստը ի գործ դրաւ այստեղ՝ ատամնաբուժական էն ծանօթ Կաբինէներուն մէջ։ Հիմակ Պոլիս դարձած է, եւ վստահ եմ որ նոյն յաջողութիւնը հոն ալ կը սպասէ իրեն։

Գործունէութեան ամէն ճիւղերը մեզի համար են, եւ ասոր մէջ ալ մերինները, մինչեւ այժմ օտարներու դիմելու հարկադրուած մնալէ ետքը, կըրնան հիմակ վստահիլ իրենց քաղաքակիցներուն ճարտարութեանը։

Ե. ՄԵՆԻԿ

ԻՆՉՊԷՍ ԳՐԱԳԷՏ ԵՂԱՅ

Ես գրագէտ եղած եմ պարզապէս դիպուածով, դիպուած մը որ փոխանակ ծառանդ գրագէտ ընելու, կրնար, օրինակի համար, Թրամվէյի մը անիւներուն տակ եւ կամ երկաթուղիին գծին վրայ նետել՝ կառախումբը անցած պահուն, ինչպէս նաեւ այդ միեւնոյն դիպուածը կրնար —քիչ մը աւելի հաճոյակատարութեամբ— այդ երկաթուղիին... 600,000 ֆրանք շահող թիւը ձեռքիս մէջ դնել, եւ դարձեալ այդ դիպուածը՝ դիպուած ըլլալէ չէր դադրեր, եւ ես ալ չէի սկսեր գրագէտ ըլլալու, կ'երդնում ձեզի, որովհետեւ ինծի այնպէս կը թուի թէ շատ աւելի աղէկ է 15,000 ոսկիի տէր ըլլալ քան թէ գրչի։

Ճշմարտութիւն մը ահաւասիկ որուն շատ պիտի հաւնէր Պարոն Լաբալիս։

Երբ յաճախ կը տեսնէք այնպիսիներ որ սոսկ դիպուածով մը հայր կամ մայր եղած են, ինչո՞ւ այնքան կը զարմանաք երբ ձեզի կը վստահեցնեմ թէ իմ գրագիտութիւնս ամբողջովին դիպուածի մը կը պարտիմ։

1892 դեկտեմբեր 16ի օրը եթէ հովանոցս հետս առած ըլլայի, բնաւ տարակոյս չի կայ որ մինչեւ այսօր տող մը գրած չպիտի ըլլայի։

Ուրկէ կը հետեւցնեմ թէ ինքնին աննշան պարագայ մը կրնայ շատ անգամ մեծ... աղէտներու պատճառ ըլլալ։

Ուրիշները իրենց գրական համբաւը կը պարտին իրենց տաղանդին, ուսումնքին, աշխատութեան. ես ալ... հովանոցիս, հովանոց մը որ մետաքսէ անգամ չէր դժբաղդաբար։

Այդ նշանաւոր օրուան նախընթաց գիշերը երկինքը այնքան պայծառ եւ օդը այնքան գեղեցիկ էր որ Բերայի մէջ գիշերելու համար հովանոցս հետս առնել հարկ չէր տեսած։

Օդը՝ այն ներկուած կիներուն կը նմանի որոնք աղուոր կը պառկին եւ տգեղ կ'արթննան։

Հետեւեալ առաւօտ երկինքը ամպամած էր։

Շիտակ ճամբուն վրայ եմ երբ յանկարծ տեղատարափ անձրեւ մը կը սկսի։ Հազիւ ժամանակ կ'ունենամ Սիթէ տ'Ալէփի դրան մէջ ապաստանելու։

Բարեկամ մը նոյն բանը ըրած էր ինծ առաջ։

Զիս տեսնելուն պէս ձեռքս սեղմելով՝

—Ինծի ծառայութիւն մը ընել եւ հաճոյք մը պատճառել կ'ուզե՞ս, կը հարցնէ։

—Երկուքը միասին, այո՛, բայց զատ զատ ո՛չ, որովհետեւ ժամանակ չունիմ։

—«Հայրենիք»էն քեզ կը ճանչնամ։

—Բնաւ։

—Կը խնդրեմ ուրեմն, դիմացի կողմը վերի յարկը ելիր եւ հարցուր թէ անցեալ չաբթուան զրկած յօդուածս ի՞նչ պիտի ընեն։

Առիթ մըն էր սակայն որ ճանչնալու հաճոյքը պիտի տար ինծի այնքան համակրելի թերթի մը խմբագիրը կամ խմբագիրները։

Արփիարեաններու ամենէն Արփիարը զիս կ'ընդունի։

—Կը հաճի՞ք ինծի ըսել թէ այսինչին յօդուածը ի՞նչ եղաւ։

—Հիմայ Լեւոնը ճաշելու գնաց. եթէ կ'ուզէք քիչ մը սպասեցէք։

Սպասելով Բաշալեանի դարձին, խօսքի բռնուեցայ Արփիարեանի հետ։ Փոխադարձաբար մենք զմեզ իրարու ներկայացուցինք, եւ մեր անուններու այնքան մօտ նմանութիւնը կարծես պատճառ եղաւ որ այդ վայրկեանէն տեսակ մը մտերմութիւն հաստատուի մեր մէջ, որով ինծի յանձնարարեց այդ թերթին աշխատակցիլ։

Կէս ժամ ետքը Բաշալեան ինծի կը յանձնէր բարեկամիս յօդուածը այնպիսի ժպտուն նայուածքով մը որուն մէջ դիւրին էր կարդալ «Խմբագրութիւնը զլացած էր փոքրիկ անկիւն մը շնորհել իր պատուական էջերուն մէջ եւ հետեւաբար այդ յօդուածը դատապարտուած էր լոյս չտեսնելու... ի ծնէ կոյրերուն պէս»։

Այդ աչաղուրկ յօդուածը տիրոջը յանձնած պահուս ինծի այնպէս կը թուէր որ խեղճ տղուն ձեռքին մէջ կը դնէի իր գրական յաւակնոտութեան մահագիրը։

Գիշերը շատ մտածեցի Արփիարեանի հրաւէրին վրայ, եւ առտուն ինքզինքս գրագէտ գտայ։

Ինչո՞ւ չըլլայի, քանի որ ամենէն նշանաւոր գրագէտներու պէս ես ալ ունէի այն երեք բաները որոնք անհրաժեշտ են մեծ ու պզտիկ ամէն գրողներու։

Գրիչ, մելան, թուղթ։

Թէեւ առանց ասոնց ալ կարելի է գրագէտ ըլլալ... քարէտախտակի վրայ գրելով։

Ամբողջ շաբաթ մը, գիշեր ցորեկ աշխատելով առաջին ոտանաւորս գրեցի, եւ շաբաթ առտու մը տարի Հայրենիքին։

Արփիարեան եւ Բաշալեան զատ զատ կարդացին։ Այդ միջոցին սիրտս ուժգին կը զարնէր. այդ միեւնոյն վիճակին մէջ գտնուած էի այն օրը որ կեանքիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով՝ սիրոյ նամակ մը սպրդեցուցած էի խարտեաշ աղջկան մը գրպանին մէջ։

—Վաղը պիտի հրատարակենք, ըսին ինծի Հայրենիքի երկուորեակները։

Եւ յիրաւի հետեւեալ առտուն Հայրենիք ոտանաւորս տպած էր։

Գրականութիւնը՝ օղիին եւ ծխախոտին պէս է. բաւական է որ անգամ մը խմես, ալ ձեռքդ չէ, մոլութիւն մը կը դառնայ։

Ահաւասիկ ինչու համար այդ օրէն ի վեր գրագէտ մը եւս աւելցաւ մեր մէջ, դժբաղդութիւն մը՝ որուն ամբողջ պատասխանատուութիւնը հովանոցիս վրայ կը ծանրանայ։

Ձեզի համար դժբաղդութիւն մըն է ասիկա։

Ես ինքս կը խոստովանիմ. բայց ինծի համար ալ հաւատացէք որ մեծ բարեբաղդութիւն մըն է անոր համար որ շատոնց է յանցանքը ո՛վ եւ հաշիւը յով գրած չունիմ։

Երբեք գրագէտ մը, ինծի պէս, այնքան նշանաւոր տեղ մը գրաւած չէ... տառասխալներու աշխարհին մէջ։

* * *

Անշուշտ գիտեցիք թէ վերէն վար գրագէտ անունը տուած եմ ինքզինքիս եւ կը խնդաք բնականաբար յաւակնոտութեանս վրայ։

Դուք ձեր իրաւունքը ունիք, ես ալ իմս։

Բացատրեմ։

Այո՛, ես կրնամ գրագէտ յորջորջուիլ։

Ես բժիշկներ կը ճանչնամ որոնք վկայական առած են, հիւանդները աղեկցնելու կարողութիւննին հաստատող։ Շատ լաւ։

Բայց այդ բժիշկները —դժբաղդաբար իրենց յաճախորդներուն համար— չէ թէ հիւանդները կը բժշկեն, այլ ճիշդ հակառակը. առողջները անգամ կը... հիւանդացնեն (ուրիշ աւելի տգեղ բառ մը չգործածելու համար) եւ սակայն միթէ տոքթոր ըլլալէ կը դադրի՞ն։

Ամէն տեղ ընդունուած է թէ բժիշկ մը անպատճառ բժշկելու պէտք չունի՝ Տոքթոր ըլլալու համար։ Ասոր պէս ալ անպատճառ գրագէտ ըլլալու պէտք չկայ... գրագէտ յորջորջուելու համար։

Հիմա իրաւունք կուտաք ինծի անշուշտ։

Եւ վերջապէս ի՞նչ է գրականութիւնը։ Սոսկ բաղդի խնդիր, նարտի խաղ։

Մարդիկ կան որ ոտանաւորով մը միայն տիեզերական համբաւ վաստկած են, մինչդեռ ուրիշներ ամբողջ կեանքերնին գրելով անցուցած են եւ սակայն ասոնց անունը ոչ ոք լսած է։

Առաջինները գրականութեան մէջ շարունակ «շիւշէշ» նետողներն են. վերջիններուն գրածները ամբողջ «կէլա»։

Անդին կարգ մը գրագէտներ եւս կան որոնց գրուածները բացի իրենցը ըլլալէ ամենունը կրնան ըլլալ։

Ասոնք՝ գրականութեան մէջ զար բռնողներն են։

Ե. ԱԼՓԻԱՐ

Սարգիս էֆէնտի Փափազեան որ 20 տարիէ ի վեր Բարիզի առաջին դերձակներու քով աշխատած եւ Մարսիլիա ու Կ. Պոլիս իր արուեստը ի գործ դրած է ի մեծ գոհունակութիւն իր յաճախորդաց, վերջերս գործատեղին փոխադրած է Պանճէ-Պաշըը, Թիւ 44, երրորդ յարկ, ուր, ի շնորհս ձմեռուան կերպասներու մասին Եւրոպիոյ մեծ գործարաններու հետ ըրած մասնաւոր կարգադրութեանց, պատրաստ է իրեն յանձնարարուելիք զգեստները շինել խիստ չափաւոր պայմաններով եւ ֆրանսական, անգլիական եւ այլ ընտիր կերպասներով։ 9—9

Արտաքին լուրեր

ԻՏԱԼԻԱ

Պ. Քրիսբիի այն վերջին գործը որով յետաձգեց իտալական խորհրդարանին նիստերը այն յոյսով թէ պիտի կարենայ խեղդել այն գայթակղութիւնը որ հրապարակ ելաւ Պ. Ճիոլիթթիի թուղթերուն հրատարակուելէն, շատ գէշ տպաւորութիւն մը առաջ բերաւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ։ Նոյն իսկ Վիեննայի եւ Պերլինի մէջ ընդհանուր տպաւորութիւնը այն էր թէ Հռոմի մէջ պատահած վերջին դէպքերը բացարիկ ծանրութիւն ունին Իտալիոյ թէ տնտեսական կացութեան, թէ ներքին վիճակին եւ թէ դիւանագիտական յարաբերութեանցը համար։

Հռոմի եւ ամբողջ Իտալիոյ մէջ նախարարութեան եւ ընդդիմադիր կուսակցութեան միջեւ պատերազմը սաստկացած է։ Պ. տի Ռուտինի եւ Պրին որոնք չափաւոր են ու պահպանողական, կ'երթան ու կը միանան արմատականներու պետին Պ. Քավալոթթիի եւ Պ. Զանարտելլիի։ Նոյն իսկ երեսփոխանական ժողովին նախագահը Պ. Պրանքէրի որ մինչեւ հիմա չէզոք դիրք մը բռնած էր Խորհրդարանին նիստերուն յետաձգման գործին մէջ, հիմայ սկսած է ծանրապէս գանգատիլ։

Այս ընդհանուր յուզման շարժառիթը լաւ հասկնալու համար ամփոփենք վերջի օրերուն դէպքերը։

Պ. Ճիոլիթթիի ծրարը ընդհանուր փոթորիկը պայթեցուց։ Երեսփոխանական ժողովը հինգ անդամէ յանձնաժողով մը կազմեց քննելու համար այդ ծրարին պարունակութիւնը։ Պ. Քրիսբի շատ վէս ընթացք մը բռնեց այն պատմական նստին մէջ ուր Պ. Ճիոլիթթի ժողովին դիւանին յանձնեց իր սոսկալի ծրարը։ Նախարարապետը ինքը խնդրեց որ ժողովը օր մը որոշէ վիճաբանելու համար Հռոմի դրամային գործին վրայ, եւ ամբողջ խնդիրը լուսաբանելու ու ամենուն պատասխանատուութեան սահմանները որոշելու։ Եւ նոյն օրն իսկ երբ ծայրայեղ ձախակողմը պահանջեց որ Պ. Ճիոլիթթիի թղթերը օրակարգն անցնին, նախարարապետը պատասխանեց թէ պատրաստ է ժողովին որոշումներուն հնազանդիլ։ Ինչ որ կը նշանակէր թէ կ'ընդունէր վիճաբանութիւնը եւ վախ չունէր հետեւանքներէն։ Ասոր վրայ ժողովը որոշեց որ վիճաբանութիւնը սկսի դեկտեմբեր 4/16ին։ Նոյն իրիկունը քանի մը ժամ յետոյ պաշտօնական օրագիրը կը հրատարակէր նիստերուն յետաձգման հրամանագիրը։

Ընկերումը շատ ողբալի էր եւ երեսփոխանները ու ծերակուտականները շատ իրաւունք ունէին սաստկապէս զայրանալու։

—=—

ԼԷՍԷԲՍ ԵՒ ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

Սուէզի ջրանցքին միջազգային Ընկերութեան նախագահ Պ. Ժիւլ Կիշառ՝ Ֆէրտինան տը Լէսէբսի յուղարկաւորութեան օրը իր բանախօսութիւնը աւարտած էր սա խօսքերով.

«Եթէ մեր բաղձանքները ընդունուին, իր չինած ջրանցքը «Լէսէբսի ջրանցք» անունը պիտի կրէ։»

Կ'երեւայ որ գործը բաղձանքի վիճակէն ելլելով ծրագիր մը եղած է, որովհետեւ Պ. Կիշառ կը պատրաստուի յունուար 10ին Եգիպտոս երթալ եւ Խտիվէն արտօնութիւն խնդրել Լէսէբսի անունը տալու Սուէզի ջրանցքին։

Յայտնի է արդէն թէ ջրանցքին զանազան նաւահանգիստները կը կրեն անուններն այն Խտիվներուն, որոնք ջրանցքին բացման օժանդակեցին՝ աշխատութիւնները սկսելու կամ շարունակելու արտօնութիւնները տալով։ Այսպէս, Բօրդ-Սայիտ, Իսմայիլիա եւ Բօրդ-Թէվֆիգ իրենց անունները կը պարտին Սայիտ փաշա, Իսմայիլ փաշա եւ Թէվֆիգ փաշա Խտիվներուն։

—=—

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լրագիրները կը հրատարակեն Թղթատարական վարչութեան մէկ մտերմական շրջաբերականը, որ կը հրաւիրէ տնօրէնները ամէն միջոցներով եւ նոյն իսկ պաշտօնանկութիւն սպառնալով արգիլել ստորադաս պաշտօնեաներուն ամուսնութիւնը։

—Հէլմոլցի, այս տարի մեռնող գերմանացի մեծ բնագէտին ի պատիւ յիշատակարան մը պիտի կառուցուի։ Վիլհելմ կայսրը 10,000 մարք ստորագրած է եւ Համալսարանին շրջակայքը գետին մը նուիրած է։

—=—

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ԷՄԻՐԸ

Կալկաթայէն կը հեռագրեն.

«Պ. Դըրզըն, Աֆղանիստանէն դարձին, դեկտեմբեր 18ին Շաման հասաւ։ Կը ծանուցանէ թէ Աֆղանիստանի էմիրը ընդունած է Անգլիոյ Թագուհիին հրաւէրը՝ Անգլիա այցելելու, եւ թէ առողջական վիճակը ներելուն պէս ճամբայ պիտի ելլէ։»

—=—

ՖՐԱՆՍԱ

Երեսփոխանական ժողովին մէջ ջերմ վիճաբանութեան առարկայ եղաւ հանգուցեալ Պ. Պիւրտոյի ընտանիքին կապուելիք թոշակի խնդիրը։ Կառավարութիւնը առաջարկեց տարեկան 12,000 ֆրանք յատկացնել տիկին Պիւրտոյի եւ զաւակներուն։ Երեսփոխաններէն ոմանք սաստկապէս հակառակեցան այս առաջարկին։ Վերջապէս, ըսին, Պ. Պիւրտո ի՞նչ մեծ ծառայութիւն մատուց Հանրապետութեան որ իր ընտանիքը իրաւունք ունենայ ժողովրդին կողմէ թոշակ ընդունելու։ Հանգուցեալը իր աշխատանքովը բարձր պաշտօններու հասաւ, բայց ուրիշներ ալ այդ վիճակը ունեցած են, միթէ ամենուն ալ պէ՞տք է թոշակ յատկացնել։

Երեսփոխան մը ըսաւ որ կը քուէարկէ այդ առաջարկը պայմանաւ որ ամէն կարօտ որբեւայրիներուն ալ թոշակ յատկացուի։

Ու յետոյ կառավարութիւնը իր տրամադրութեանը ներքեւ շատ միջոցներ ունի օգնելու համար պաշտօնատարի մը կարօտ ընտանիքին, օրինակի համար ծխախոտի կրպակ մը կը յանձնէ եւ լն։

Գործաւորական երեսփոխան մը կ'առաջարկէ որ եթէ Պ. Պիւրտո հարստութիւն չթողուց, բայց եւ այնպէս իր ընտանիքը ունի վիճակ մը որ ժողովրդին աչքին բարեկեցիկ կը համարուի։

Ուրիշ երեսփոխաններ առաջարկեցին 12,000 ֆրանքը 6,000ի զեղչել։ Վերջապէս վիճաբանութիւնը սաստկացաւ, ժողովականներէն շատերը մեկնեցան, որոշում մը տալը յաջորդ նստին մնաց։ Նոյն օրը միայն 9,000 ֆրանք քուէարկուեցաւ։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Պերլին, 23 դեկտեմբեր

Անգլիոյ մէջ մեծ փոթորիկներ պատահեցան։ Թէ՛ մեռնողներ կան եւ թէ նիւթական վնասներ։ Համպուրկ, Ալթոնա, եւ Հոլանտա մեծ ողողումներ տեղի ունեցան։

Բարիզ, 23 դեկտեմբեր

Երեսփոխան Պ. Տիւնուա Երեսփոխանական ժողովին մէջ առաջարկեց որ օրագիրներէն առաջուան պէս դրամական երաշխաւորութիւն առնուի։ Աղմկալից վիճաբանութենէ յետոյ այս առաջարկը 87ի դէմ 382 ձայնով մերժուեցաւ։

—Երեսփոխանական ժողովը միաձայնութեամբ 200,000 ֆրանք քուէարկեց կեղծմաշկի դարմանին համար։

Ազգային լուրեր

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Հինգշաբթի օրէն ի վեր բազմաթիւ այցելուներ Իւսկիւտար երթալով կը շնորհաւորեն Նորընտիր Պատրիարք Տ. Մատթէոս սրբազանը։ Մօտակայ գաւառներէն ալ շնորհաւորական հեռագիրները հետզհետէ կը հասնին։

Ն. Սրբազնութիւնը տակաւին անհանգիստ է, բայց կը յուսացուի որ քանի մը օրէն բոլորովին կ'ապաքինի։

—o—

Ինչպէս յայտնի է Տ. Աբրահամ եպիսկոպոս Մամիկոնեան Խառն ժողովին որոշումով Սիսի վիճակը պիտի երթայ Տեղապահի ընտրութիւն կատարել տալու համար։ Կառավարութեան կողմէ հարկ եղած հրամանագիրները յանձնուեր են Պատրիարքարանին։ Միանգամայն երկու յանձնարարագիր ղրկուած է, մէկը Ատանայի, միւսը Հալէպի կուսակալութեանց համար։

—o—

Դատական եւ կրօնական գործերու Նախարարութիւնը Պատրիարքարան ղրկած է Մուշի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Յովհաննէս վարդապետ Մուրատեանի պաշտօնը վաւերացնող հրամանագիրը։ Յիշեալ վարդապետը Իննակեան վանքի միաբաններէն է։

ԱԶԴ

Ծախու տուն հինգ սենեակով, քարուկիր, Բերա, Խանտալըճա ճամբէն Թիւ 25։ Ամսական երեք եւ մէկ քառորդ ոսկի վարձք բերող, գնել փափաքողները դիմեն Բազըսկեր խան, Նմ. 6։

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (86)

Ժ. ԲՐԱՏԷԼ

ՎԱՅՐԻ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՍԵՒ ՈՒՐՈՒՆ

Ֆէլիքսի երեք ընկերները հասեր էին այն կէտին, ուր կ'ուզէր հասցնել զանոնք։

Ժամ մը ետքը ա՛լ բանէ մը չէին վախնար։

—Ես եթէ բռնեմ զինքը, կ'ըսէր Միշէլ սոսկալի կերպով չէլ նայելով, եթէ զինքը ձեռք անցընեմ, վիզը կը պըլորեմ...

Կամաց կամաց գրգռութեան ծայրագոյն կէտը հասեր էին։

—Ուրեմն աղէ՛կ, ըսաւ Մէնկա, կարծեմ թէ որոշուեցաւ...։ Ալ չէք վախնար ա՛։

—Ո՛չ, ո՛չ, ըսին երեքը միաբերան...

—Ուրեմն բահեր ու բրիչներ առնենք... ու ճամբան կ'ըսեմ ձեզ թէ ի՞նչ պէտք է ընենք։ Պիտի տեսնէք որ գաղափարս դէշ չէ։ Հարկ չի կայ զայն բռնելու, ինչպէս որ կ'ըսէր Միշէլ, այլ հեռուէն գործելու է, առանց անոր դպչելու...։ Ես ասոր ճարը գտայ։

Եւ Ֆէլիքս Մէնկա բռունցքը կուրծքին զարկաւ։

Երեք սառնակներուն գլուխը կրակ կտրած էր... բայց չէին դողդղար։

Ֆէլիքսի մէկ խօսքովը բոլորովին հաստատեց անոնց որոշումը։

Ֆէլիքս Մէնկա կը խոստանար հետը շիշ մը քոնեաք առնել՝ ցուրտին յաղթելու համար։

—Բահեր ու բրիչներ բերէք հետերնիդ...։ Այդչափը կը բաւէ...։ Անկէ աւելի բան մը չեմ ուզեր...։ Ժամադրութեան տեղը Ռիվօտի անտառին մէջ՝ Էգռւթիերիւ քառուղին է...

Ֆէլիքս Մէնկա ուրախ զուարթ Պօթրիի ագարակը վերադարձաւ։

Գործը կարգին էր. դիտմամբ չպատմեց անոնց խօսակցութեան այն մասերը, յորս Մէնկա պարտաւորուեր էր իր ընկերներուն դող ու սարսափին դէմ մաքառիլ։

Բայց իր ճարտարախօսութեան ու քիչ մըն ալ օրհնեալ օղիին շնորհիւ յաջողեր էր անոնց վախին յաղթել եւ հիմայ, կէս գիշերէն երկու ժամ առաջ, իր դիտաւորութիւնը ի գործ պիտի դրուէր։

Շատ մը իր գործերը տեսաւ, կենդանիները խնամեց եւ կը պատրաստուէր իրիկուան կերակուրը ուտելու, երբ լսեց որ հայր Ֆօրթիէ հրաման մը կուտար Վիքթօրի։

—Սայլակը ա՛ռ, կ'ըսէր անոր, այս իրիկուն Մէնէթրէօլ գնա ու խոյ մը բեր։

—Վաղը չըլլա՞ր, հայր։

—Ո՛չ, այս իրիկուն։ Վաղը Կիւէքար հաս չէ, Պրէթինիի պիտի երթայ։ Պէտք է որ այս իրիկուն երթաս։ Մուշտակ ունիս. ձիուն պայտերը նոր զամուած են...

Երիտասարդը արտնեղութեան թեւ շարժում մը ըրաւ, զոր Ֆէլիքս նշմարեց։

—Վա՛յ, մրմնջեց, անպատճառ այս իրիկուն Րէյնէթի հետ ժամադրութիւն ունի եւ ես երէկ գիշեր չեմ լսեր...

Ու անմիջապէս իր յատակագիծը փոխեց։

Ո՛չ, այն իրիկունը չպիտի ընթրէր, անօթի չէր, եւ կանխաւ իմացուց տիկին Ֆօրթիէի։

Եւ ըսաւ թէ կանուխ պիտի երթայ պառկի։

—Գիւղ գացած ատենդ մսած ըլլալու ես, ըսաւ մայր Ֆօրթիէ. քեզի գաւաթ մը թմբլի ջուր պատրաստեմ...

Ֆէլիքս շնորհակալ եղաւ ու մերժեց։

Յետոյ, երբ միւսները ընթրելով վառարանին շուրջը շարունակեցան, ինքը բահ մը եւ բրիչ մը առնելով ճամբայ ելաւ ու սկսաւ երթալ դէպի Պիւթօ, հոն ուր առջի գիշերը Վիքթօր եւ Րէյնէթ տեսակցեր էին։

Ֆէլիքս Մէնկա չէր սխալած։

Րէյնէթ, ժամը ութուկէսի միջոցին հոն հասաւ, փոքրիկ կողովը թեւը անցուցած։

Բայց ի զուր սպասեց Վիքթօրի, որ չէր գար։

Գիտենք որ Վիքթօր այն միջոցին Մէնէթրէօլի ճամբուն վրայ էր։

Նորատի աղջիկը, ա՛լ յոյսը կտրելով, գնաց դէպի այն քառախնձորի արտը, ուր առջի գիշերը իր ընծաները դրեր էր։

Առանձին ըլլալուն՝ սաստիկ կը դողար։

Բայց անպատճառ կ'ուզէր կողովին մէջ եղածները բարի Ուրուին նուիրել։

Վիքթօրը շատ կը սիրէր եւ կը փափաքէր որ այն գերբնական արարածը, որու հետ յարաբերութեան մէջ էր, երջանկաբեր ըլլար իրենց։

Ուստի քառախնձորի դէպին մօտեցաւ եւ առջի գիշերուան պէս աչքի զարնող տեղ մը թերթ մը թղթի վրայ շարեց իր բերածները ու տերեւի պէս դողդղալով մօտիկ կ'ընէր, վախնալով որ Սեւ Ուրուն վրայ կը հասնի։

Բերած պաշարները տեղաւորելուն պէս՝ ոտքի ելաւ ու արտորնօք հեռացաւ։

Բայց հազիւ թէ հարիւր մեթր հեռացեր էր, մէկը ելաւ դէմը։

Ֆէլիքսն էր։

—Ա՛հ, բռնեցի՛, ըսաւ Ֆէլիքս անոր թեւէն բռնելով։ Այս ատեն ո՞ւր կ'երթաս...

Խեղճ Րէյնէթ սոսկումի ճիչ մը արձկեց։

—Ձեզի ի՛նչ, ըսաւ՝ ազատելու համար ճիգեր ընելով, ձեզի ի՛նչ, իմ գիտնալու բանս է... եւ դուք չէ՞ք տղուն մէկն էք որ վախցուցիք զիս...

—Վա՛յ, ինէ վախցա՛ք...։ Եթէ իմ տեղս Վիքթօր ըլլար, հոգ չէր, անանկ չէ՞...

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Երեքշաբթի 13 Դեկտեմբեր (Հ. Տ.)
25 դեկտեմբեր (Ն. Տ.)
Տ. Թ. Հ. ՌՅԼԳ = 1343
Թուական Հիճրէթի 1312, Ճեմազիւլ ախըր 28
Մէնէի Մալիյէ 1310, Քեանունի էվվէլ 13

Կրօնական

ԱԶ. Գանը։ Սրբոյն՝ Կուռնելիոսի, եւ Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի. եւ Պոլիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ, եւ սրբոց վկայիցն որք յարեւելս կատարեցան։
Ահա Օր 7 — 18

ՏԽՐՈՒՆԻ

Զաքմաքճեան եւ Գոլանճեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն ամէն անոնց որ ներկայ գըտնուելով հանգուցեալ ՏԻԳՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ԶԱՔՄԱՔՃԵԱՆ ի յուղարկաւորութեան հանդէսին, իրենց ցաւակցական զգացումներուն հաւաստիքը տուին։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Գալայի ատրիճան տրուեցաւ Պետական Խորհրդին դատական ճիւղին անդամներէն Ֆէթթուլլահ էֆէնտիի։

Պետական Խորհրդին օգնական անդամ անուանուեցաւ գաղթականներու ընկեալ յանձնաժողովին Թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Ճէլալ պէյ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Քրուփի զինագործարանին տնօրէններէն Պ. Ժիւլ Տինէի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պանք Էնթէռնասիոնալ ու Բառի դրամատան Բարիզի տնօրէն Պ. Էնհորնի։

ԴԱԴԱՐՈՒՄ «ՍԴԱՄՊՈՒԼ»Ի. Սդամպուլ լրագիրը շաբաթ օրուընէ դադարման դատապարտուեցաւ՝ Ներքին գործերու նախարարութեան օտար մամուլի տնօրէնութեան հետեւեալ հրամանագրով.

«Սդամպուլ լրագիրը, իր դեկտեմբեր 21ի թիւին մէջ, առաջին երեսին հրդեհներին տակ լուր մը հրատարակած է անպատշաճ ձեւով։

«Հետեւաբար, Սդամպուլ այսօրուընէ դադրած է եւ կը մնայ։

Պետական Խորհրդի անդամ
եւ տօրէն օտար մամուլին
ՆՇԱՆ

ՏՊԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ. Ձեռնհաս իշխանութիւնը նկատելով որ Տպարաններու կանոնագիրը հրատարակուելէն ի վեր շատ տարիներ անցած են եւ թէ այդ ժամանակամիջոցին տեսնուած փորձերէն հարկ դատուած է ինչ ինչ բարեփոխումներ ի գործ դնել անոր պարունակութեանը նկատմամբ, բարեփոխուած կանոնագիր մը պատրաստելով Վէհ. Սուլթանին մատուցած եւ Ն. Վեհափառութիւնը հրամայած է անոր գործադրութիւնը։

ՎԱՆԻ նահանգին Տէֆթէրտար Րէշիտ պէյ, կայսերական Իրատէի մը համաձայն, պաշտօնէ դադրեցուցուած եւ ճամբայ ելած է մայրաքաղաքս գալու համար։

ՔՈԼԵՐԱՆ. Ատալիայի մէջ, դեկտեմբեր 10էն 11, քոլերայի բռնուեր են 12 հոգի եւ մեռեր են 10 հոգի։

Պ. ԱՐԹԻՒՐ ՔՈՆՍՈՆԳԻ, որ մայրաքաղաքիս անգլիական դեսպանատան կցորդ անուանուած է, Կ. Պոլիս եկաւ։

ՊԱՐՈՏԱՅԻ (Հնդկաստան) Մահարաճան մօտերս Կ. Պոլիս պիտի գայ այցելութեան։

ԱՎԻԼԱՆ ԾՈՎԱԿԱԼԸ. Միջերկրականի ռուսական նաւատորմին նախորդ հրամանատարը, Ռուսիա կը վերադառնայ։ Էդուալ Բոլեռ մարտանաւը, որուն մէջ կը գտնուի ծովակալը, արտօնութիւն ստացեր է Նեղուցներէն անցնելու։

ՓԻՍԻՔԼԻՍԹՆԵՐՈՒՆ աչքը լոյս։ Բերա, Գլիւպ տ'Օրիանի եւեւ գտնուած գետնին վրայ վէլէտրոմ մը պիտի շինուի։ Աշխատութիւնները մէկ քանի օրէ ի վեր սկսած են։

ԲԵՐԱՅԻ «Աղջկանց Անգլիական Բարձրագոյն վարժարանին» մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ շաբաթ գիշեր։

Մրցանակ ստացող հայ աշակերտուհիներուն մէջ կը գտնենք հետեւեալ անունները.

Օր. Նուարդ Ֆրէնկեան, Օր. Զապէլ Մատթէոսեան, Օր. Արմինէ Մատթէոսեան, Օր. Զարուհի Մկրտիչեան, Օր. Արտեմիս Սէրոբեան, ու առաջին կարգէն՝ Պ. Լեւոն Մատթէոսեան։

ՄԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ. Դեկտեմբեր 3էն 9, մայրաքաղաքիս եւ արուարձաններուն մէջ հետեւեալ թիւով մահ պատահած է։

Իսլամ	այր	76	կին	90
Քրիստոնեայ	»	69	»	39
Հրեայ	»	17	»	8
		162		137

Ընդամէնը 299 հոգի։

ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ վարժարանը, ինչպէս յայտնի է, մինչեւ որ նոր շէնք մը կառուցուի, առժամաբար հաստատուած է Պոլսոյ Ճիհաթ-Մէյտանի թաղը ապարանքի մը մէջ։ Այդ վարժարանին համար տարեկան 3500 ոսկի ծախք յատկացուած է որ աշակերտներուն թիւին համեմատութեամբ պիտի աւելնայ։ Ուսման ծրագիրը չորս տարուան բաժնուած է հետեւեալ կերպով։

Ա. Տարի. Բնագիտութիւն, ոչ-գործարանաւոր քիմիագիտութիւն, երկրաբանութիւն, հանքաբանութիւն, կիրառումն անդամազննութեան, գրականութիւն եւ ֆրանսերէն։ Գործնական ուրիշ դասեր։

Բ. Տարի. Գործարանաւոր քիմիագիտութիւն կենդանաբանութիւն, բուսաբանութիւն, կիրառումն անդամազննութեան, բնախօսութիւն, ընտանի անասուններ, հիւսուածաբանութիւն, գրականութիւն եւ ֆրանսերէն։ Գործնական ուրիշ դասեր։

Գ. Տարի. Գիւղատնտեսութեան՝ անասուններու ճիւղը, արջառներու առողջապահութիւնը, ձիուն արտաքին ձեւերը, ընդհանուր ախտաբանութիւն, ներքին ու արտաքին ախտաբանութիւն, վիրաբուժական գործողութիւնք, Փրանսերէն թարգմանութիւն, բժշկական նիւթեր։ Գործնական ուրիշ դասեր։

Դ. Տարի. Ներքին ու արտաքին ախտաբանութիւն, վիրաբուժական գործողութիւնք, պայտագործութիւն, անասուններու ծննդաբերութիւն, միքրոպաբանութիւն, ախտաճանաչութիւն, առեւտրական իրաւագիտութիւն, անասնաբուժական իրաւաբանութիւն, միսերու քննութիւն, առողջապահական հսկողութիւն, տնտեսագիտութիւն եւ ընդհանուր երկրագործութիւն։ Ախտաբանական ուրիշ դասեր։

Վարժարանին ուսուցիչներն եւ երկրագործական մասնագէտներու ժողովին նախագահ Արամ էֆէնտի, վարժարանին տնօրէնը Մէհմէտ Ալի պէյ, նոյն ժողովին առաջին քարտուղար Րէշատ պէյ, Հալքալըի վարժարանին երկրորդ տնօրէն Սթրաթի էֆէնտի, հազարապետ Տոքթ. Րիֆաթ ու Խայրի պէյեր, անասնաբոյժ հազարապետ Մինաս էֆէնտի, Ապտուլլահ ու Ապտիւլ-պաքը պէյեր որոնք Ֆրանսայէն վերադարձած են, Էտհէմ պէյ, գեր-հազարապետ Տոքթ. Շիւքրի, Րիֆաթ ու Պէսիմ պէյեր, անասնաբոյժ հարիւրապետ Զիհնի պէյ, քաղաքային անասնաբոյժ Սիմոն էֆէնտի, Ֆրանսացի Պ. Ֆիշառ, Ֆրանսերէնի ուսուցիչ Բէհճէթ, Արթին ու Գաբրիէլ էֆէնտիներ եւ տնօրէնի օգնական Նայիլ պէյ։

Փորձեցէք Բոզրօնիի Բանտազօրուլօ ստորագրուած քինաքը

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

(Երկուշաբթի 12 Դեկտեմբեր)

Ընթացք փոխանակագրոց

Ֆրէք ամիս Լոնտոնի վրայ		110 35
» » Բարիզի »		22 70
Քօնսօլիտէ		
Բացուեցաւ		28 9 3/4
Փակուեցաւ		28 8 1/2
Թահվիլաթը Օսմանիէ		
Իքքինտ		97
Ընթացք արժէթղթոց		
Փոխառութիւն Սէրի A.		66 —
» » B.		44 —
» » C.		28 37
Բաժնետոմսք		
Ռումէլի երկաթուղի	ֆր.	124 1/4
Թրամվէյ	ոսկի	8 22
Ռէժի		20
Օսմ. Ապահովագր. ընկեր	ոսկի	5 36
Սիկարէթ	ոսկի	1 28
Քրէտի Ժէնէրալ Օթօմ.	ոսկի	10 25

Ընթացք դրամներու

Յոմ. ոսկի	100 —	20 ֆր.նոց	88 03
Մէճիտ	108 14	Անգլ. ոսկի	110 21
Իւզլիք	103 —	Մարք Գեր. ոսկի	107 03
Պէշլիք	98 20	Իմբէրիալ	90 13
Թոֆիյէ	18 —	Քրիմից	51 54
Էկս. Ղլ. Փորսայի	6 —	Ռուպլի Թուղթ	8 35

ՎԵՑ ԱՄՍՈՒԱՆ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք սորվիլ ֆրանսերէն, անգլիերէն ռուսերէն։ Դիմեցէք Մկրտիչ Շահնազարի գրասենեակը ամէն օր առաւօտները մինչեւ չորս եւ երեկոյները տասնէն տասներկու ի Տէյիրմէն Խան։

Դիւրամատչելի պայմաններ։

Դրոշմներ

Կը գնէ մեծ եւ քիչ քանակութեամբ ամէն տեսակ տաճկական, պուլկարական, եգիպտական, ռուսական հին եւ նոր նամակադրոշմներ (փոխ)։

ՕՍՄ. ՄԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ

Ազդ

Օսմ. Մխախոտի շահակցական Ռէժին կը յիշեցնէ սիկար սիրողներուն թէ կրնան առաջուան պէս եւ չափաւոր գընով սիկարներ գտնել հետեւեալ տեղերը.

Հայտար-Փաշա, կայարանին քով.
Սիրքէճի » »
Բերա, Եանի գարեջրատան դէմ ու Կալաթա-Սէրայ.
Ռէժիի Բերայի եւ Սթամպուլի վաճառատունները։

Կ. Պոլիս 10/22 դեկտ. 1894

Ժընեվի Ինսթիթիւին ճշմարիտ պատուաստը, որ կը պատրաստուի պետութեան հսկողութեան տակ եւ որ Բարիզի մէջ ամենէն մեծ վարձատրութիւնն ստացած է եւ որու անստգիւտ յատկութիւնները ծանօթ են Պոլսոյ բժիշկներուն, կը ծախուի մայրաքաղաքիս գլխաւոր դեղարաններուն մէջ։

Բ. ԱԲԷՐԻ, ընդհանուր ներկայացուցիչ, 68, Եիւքսէք-Գալտըրըմ, Կալաթա։ 6—13

ՏՈՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

Վկայեալ Բարիզի բժշկական համալսարանէն եւ Բասդէօռեան ուսումնարանէն
(Բերա Թէփէ Պաշը Բասած տ'Անտրիա)

Կը դարմանէ ամէն կարգի հիւանդութիւններ, մասնաւորապէս արանց եւ կանանց ծննդական գործարանաց, ափրոդիտեան ախտերու, մզային հիւանդութեանց եւ ջղային տկարութեանց վերաբերեալներն։

Հիւանդ կ'ընդունի բշ. դշ. ուր. օրերն ժամ 7-10 (ը. թ.)։ Հինգշաբթի օրերն միեւնոյն ժամերուն ձրի։

ՎԻՐԳԻՆԷ Տ. ԳԱԼՃԵԱՆ
ՓՈՒՆՋ

Գողտրիկ բանաստեղծութեանց հաւաքածոյ մը՝ Պաղտատլեան գեղեցիկ տպագրութեամբ։ Մանկամարդ հեղինակուհին այս առաջին հատորին մէջ ամփոփած է իր անդրանիկ ներշնչումները։ Փունջը, Կաղանդի առթիւ, կրնայ նուիրուիլ երկու սեռէ դպրոցականներու։ Վաճառման կեդրոնատեղիներն են՝ Պոլսոյ կողմը Պօղոս եւ Յսկոբ աղաներուն խանութները, կամուրջին գըլուխը. Նաեւ Զարեհ Թորոսեանի, Պաղտատլեան, Պալենց եւ Աչըքեան գրատուններ։ Ղալաթիոյ կողմը Բիւզանդեան գրատուն, Սեղբոս խան։ Գին 10 ղրուշ։ 7—8

ԼԱԹ ԼՈՒԱԼՈՒ
ԴԻՒՐԻՆ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Ա. ՃԱՄՃԻ ԵՒ ԸՆԿ. Բերած են «Լէսիվ տիւ ժէն» անուն լուացքի սապոն մը որու արդիւնքները Եւրոպայի մէջ գնահատուած եւ մեծ յաջողութիւն գտած են. ասոր օգուտներն են աճառ, ջուրի, փայտի խնայողութիւն, աշխատութեան արագութիւն եւ դիւրութիւն, մոխիր կամ սօտա չի գործածել։ Բաւ է անգամ մը փորձել միշտ գործածելու համար։

Թուրքիոյ բոլոր քաղաքաց մէջ ներկայացուցիչ կը փնտռի։ Մեծաքանակ առնողներու գոհացուցիչ զեղչ։ Պոլսոյ ամէն կողմ նպարավաճառներու քով կը ծախուի։ Դիմել Ա. ՃԱՄՃԻ ԵՒ ԸՆԿ. ընդհանուր գործակալ բոլոր Թուրքիոյ, Կալաթա, Մումհանէ ճատտէսի, Թիւ 107։

Մասնաճիւղք Իզմիր Միրիքեալամ խան եւ Րօտօսթօ։ 7—20

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Խմբագրութեան, թարգմանութեան հաշուակալութեան

Քիւլիւք Ապպաստ խան, Թիւ 4. Մարբուչճըլար իչի, Սթամպուլ. Ամէն օր կէս օրէն վերջը

Սոյն գրասենեակի տնօրէնը, որ երկար տարիներ Օսմ. դատարանաց մէջ զանազան պաշտօններ վարելէ յետոյ այժմ փաստաբանութեան հետեւած է, կը վարէ սոյն գրասենեակի տնօրինութիւնը։

Կը խմբագրէ «Թուրք.» լեզուաւ Օսմ. ամէն նախարարութեանց եւ մասնաւորապէս դատարանաց ուղղելի ամէն մարդի եւ տեսակի աղերսագիր, իթիռազ, լահիա, բրօթէսթօ ինչպէս նաեւ ընկերական, առեւտրական եւ վաճառականական պայմանագիր, ծրագիր, ուրհակ, նամակ, յօդուած, ազդագիր եւայլն։

Ընձեռած է ամէն միջոց եւ ձեռնհաս անձանց աջակցութիւնն, որոնց օժանդակութեամբ կը սատնէ,

Խմբագրութիւն՝ օտար տէրութեանց Կ. Պոլսոյ հիւպատոսարանաց եւ Պատրիարքարանաց ուղղելի դատական, առեւտրական, ժառանգականական եւ ընտանեկան անօրինակ ամէն կարգի եւ տեսակի գրութեանց՝ հայ. յուն. գաղ. անգ. գերմ. ռուս. իտալ. սպան. եբրայեց. եւ պուլղ. լեզուօք։

Թարգմանութիւն՝ յիշեալ լեզուօք խմբագրուած նոյնօրինակ ամէն կարգի եւ տեսակի գրութեանց՝ որ լեզուի որ կը պահանջուի.

Հաշուակալութիւն՝ չափաւոր եւ կնճռալից հաշուոց. Տօմարակալութեան դրութեան վերածումն անկարգ տումարաց։

Գաղտնապահութիւն, ճշդապահութիւն, ուղղամտութիւն երաշխաւորեալ։ 172—180

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐՈՒ
ՍԵՊՈՒՀ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ 47-49

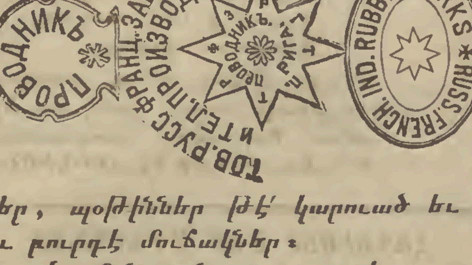

Սեպուհ Տէմիրճեան պատիւ կը համարի ծանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդացը թէ այս տարի ուրիշ ամէն տարիներէ շատ աւելի դիմացկուն եւ ձեւաւոր անխարդախ առանց քաուչուկի յատկապէս մեծ քանակութեամբ պատրաստել տըուած է ձմեռ եղանակի յարմար մոյկեր, պօթիններ թէ՛ կարուած եւ թէ գամով, ամբողջ բուրդէ պօթին եւ բուրդէ մուճակներ։

Նամանաւանդ այս տարի յատկապէս Ռուսիոյ Ռիկա քաղաքին ամենէն առաջին գործարանէն պատրաստել միայն կութաբէռքայով արտադրուած կալօշներ որ Պոլսոյ հրապարակին վրայ մինչեւ հիմա տեսնուած լաստիկ կալօշներէն կրկին անգամ դիմացկուն են։ Կեղծերէն զգուշանալու համար ամէն ռուս լաստիկ կալօշներու ներքեւ ի վերեւ դրուած մաքռնները ըլլալու են։ 19—36

—Ո՛չ, հոգ չէր... վասն զի Վիքթոր զիս չվախցըներ...

—Գիտեմ։

Եւ Ֆէլիքս Մէնկա սկսաւ խնդալ։

—Վերջապէս թեւս ձգեցէք, ձեզի ուրիշ բսելիք չունիմ։

—Եթէ Վիքթորը ըլլար՝ շատ բսելիքներ ունէիք, անանկ չէ՞։

—Ատ իմ գիտնալու բանս է։

—Վասն զի Վիքթորը կը սիրէք։

Այս անգամ Րէյնէթ բոլորովին զայրացաւ։

—Այո՛, Վիքթորը կը սիրեմ... եւ բոլոր սրտովս կը սիրեմ...։ Ա՛ս գիտնալ կ'ուզէիք...։ Ուրեմն ահա՛ իմացաք...։ Հիմայ թեւս թողէ՛ք...

Մէնկա արդարեւ Րէյնէթի թեւը թողուց, բայց այնպէս մը կեցաւ որ, անոր ճամբան կտրեց։

—Ուրեմն, Րէյնէթ, հիմայ դուք ալ զիս մտիկ ըրէ՛ք...։ Դուք Վիքթորի հետ չպիտի կրնաք ամուսնանալ, նախ վասն զի անոր հայրը ու մայրը այս ամուսնութեան հաւանութիւն չեն ուզեր տալ։ Երկրորդ՝ վասն զի ես կը սիրեմ ձեզ, Րէյնէթ, եւ Վիքթորը կը խեղդեմ, այո՛, այսօր կը մեռցնեմ զինքը, եթէ գիտնամ որ անոր կինը պիտի ըլլաք...

—Դուք թշուառական մըն էք... խենթ մըն էք... եւ ձեր բսածները Վիքթորի հօրն ու մօրը, ինչպէս նաեւ իրեն պիտի իմացնեմ...

—Չպիտի հաւատան ձեր խօսքին. պիտի ըսեմ թէ սուտ է...

—Կը տեսնենք...։ Հիմա թողէք որ անցնիմ... պէտք է որ շուտ տուն դառնամ...

—Եթէ Վիքթոր հոս ըլլար՝ կը կենայիք սակայն...

—Այո՛, կարելի է...։ Բայց պարտաւոր չեմ ձեզի հաշիւ տալու։

—Զիս մտիկ ըրէք, Րէյնէթ, Վիքթորը մոռցէք, ինծի հետ ամուսնացէք ու շատ երջանիկ պիտի ըլլաք...։ Զօրս հոգիի չափ պիտի աշխատիմ, որպէս զի կարենամ ձեր բոլոր պէտքերը գոհացնել...։ Դուք պիտի ըլլաք տանը տիրուհին...

—Օղիէն ետքը, անանկ չէ՞, — պատասխանեց Րէյնէթ չարութեամբ, վասն զի ասանկ պարագաներու մէջ կիները անգութ են։

Բայց գէշ ըրաւ որ այս վերջին խօսքը արտասանեց, վասն զի Ֆէլիքս Մէնկայի սրտին մէջ դիզուած կատաղութիւնը մէկէն ի մէկ պայթեցաւ։

—Այո՛, ըսաւ՝ թեւերովը շղթայատելով զայն, — այո՛, պիտի երթաք, բայց պէտք է որ նախ զիս համբուրէք, եւ միայն մէկ անգամ չէ, ո՛չ...

Րէյնէթ սուր աղաղակներ արձակելով կը դիմադրէր. բայց Մէնկայի հուժկու թեւերը աւելի հուժկու կը սեղմէին զայն։

Իր գլուխը կը մօտենար նորատի աղջկան գլխուն, թէեւ Րէյնէթ գերմարդկային ճիգեր կ'ընէր եւ քաշուելու եւ անկէ ազատելու համար, երբ յանկարծ Ֆէլիքս, սարսափելի աղաղակ մը արձակելով, թեւերը բացաւ։

Ուժով հարուած մը իջեր էր կռնակին։

Անմիջապէս ետին դարձաւ ու իր դէմը տեսաւ Սեւ Ուրուն որ, Րէյնէթի աղաղակները լսելով, ուզեր էր օգնել այն աղջկան, որ իրեն ուտելիք կը բերէր։

Պէտք է ըսել սակայն որ Րէյնէթ ալ Ֆէլիքսի չափ սարսափեր էր ու ըսկսաւ առանց ետին նայելու փախչիլ ու մրմնջել.

—Ի՞նչ որ է, եթէ ան չըլլա՞ր, — Թշուառական Ֆէլիքսը շատ պիտի չարչրէր զիս։

Մէնկա քանի մը հարիւր մեթրի չափ վազելէ ետքը, կանգ առաւ։

—Ի՞նչ տխմար եմ, մրմնջեց քրտնաթոր ճակատը սրբելով։ Ինծի զարկած տանը՝ ձեռքն ու հագուստները զգացի...։ Շէնք շնորհք բնական մարդու մը կը նմանէր...։ Եկուր տես որ գործիս արգելք եղաւ...։ Րէյնէթ երբեք չպիտի ուզէ իմս ըլլալ...։ Հիմայ առանձին չըպիտի համարձակիմ զայն հալածել. բայց երբ միւսները հեռու ըլլան, այն ատեն կը տեսնենք...

Ու սկսաւ դէպի Եգութիւրի քառուղին երթալ։

Երեք աւազակները ժամը ճիշդ տասնին հոն էին։

Իրենց սրունքներուն, թեւերուն եւ սրտին ոյժ տալու համար՝ քիչ մըն ալ խմեր էին։

Եւ շէնք շնորհք գինով էին, բայց տակաւին կրնային ոտքի վրայ կենալ եւ չարիք մը գործելու չափ ոյժ ու խելք մնացած էր անոնց վրայ։

Ֆէլիքս Մէնկա Րէյնէթի յաղթելու աշխատած, ինչպէս նաեւ Մայիսի Ծաղկէն սարսափահար փախած ատեն, այն քոնեակի շիշը, զոր իր խոստման համեմատ հետը առած էր, չէր մնացած։

Զօրս թշուառականները նորէն խմեցին, թէեւ բնաւ պէտք չունէին, եւ Րիվօտի անտառը մտնելով՝ սկսան յառաջանալ։

Գանք Մայիսի Ծաղկին։

Իր բարի հոգին եւ փոքրիկ ուղեղը սիրտը չէին կրցած անտարբեր մնալ այն յարձակումին առջեւ, որուն քիչ մնացեր էր որ զոհ պիտի ըլլար Րէյնէթ։

Րէյնէթ իրեն բարիք ըրած էր. Րէյնէթ իրեն ուտելիք բերած էր՝ երբ ինքը անօթի էր... ինքն ալ պարտաւոր էր Րէյնէթի օգնութեան հասնիլ։

Եւ այսպէս ալ ըրեր էր. եւ առանց հասկնալու իր սրտին մէջ յուզուող ըզգացման ի՛նչ ըլլալը, ներքին գոհունակութիւն մը կ'իմանար։

Ֆէլիքս Մէնկայի փախչիլը տեսնելով՝ խնդաց... այո՛, բարձրաձայն խնդաց։

Ինքը որ ամենէն կը սարսափէր, ըսել է կրնա՛յ եղեր ուրիշին վախ պատճառել...

Սկսաւ հաղթանակութեամբ ուտել Րէյնէթի բերած ուտելիքները, յետոյ Րիվօտի անտառը մտաւ ու հասաւ տատասկոտին քով, ուր մնալու համար կաղնիի մը վրայ ելաւ, ինչպէս որ արդէն բացատրած ենք։

Հոն հասնելէ ետքը՝ մտաւ իր որջը, եւ կչտացած ու հանգիստ այն թռչունին պէս, որու ուտելիքը կուտայ Աստուած, իր խոտէ անկողնին վրայ երկնցաւ ու քնացաւ։

(Շարունակելի)

Մ. Ե. եւ Ե.
ՄԵԹԱՔՍԱ ԵՂԲԱՐՔ

Զուտ խաղողի գինիէ շինուած կինեաւ զուտ յուռնական զօնեակ

Հայրապիլ Ռումանիոյի եւ Սերվիայի թագաւորաց եւ Ռումանիոյի գահաժառանգ Փրենսին խանին

Վաղնազրեալ ճեռեւեալ ցուցահանդեսուն մէջ

Գօնեաքի համար ոսկի չքադրում 1894ի Բրաչայի, Վիէննայի, Անվէրսայի եւ Լիոնի ցուցահանդէսներէն. ոսկի չքադրամ ալքոլի եւ լիքէօրի համար 1894ի Բրաչայի ցուցահանդէսէն, նոյնպէս եւ ոսկի չքադրամ մը ճերմակ գինիէ շինուած գօնեաքի համար: 1893ի Շիքակոյի ցուցահանդէսէն ալ մեծ վարձատրութիւն միայն խաղողէ շինուած գօնեաքի համար.

Տարեկան վաճառում 2 միլիոն Փրք: 1893 օգոստոսի սկիզբէն մինչեւ 1894 փետրվարի վերջը Տաճկաստանի այլեւայլ կողմերը, Պուլկարիա, Ռումանիա, Ռուսիա, Աւստրիա, Ալմանիա, Սերվիա, Եգիպտոս, Հապէշիստան, Անգլիա, Պելճիքա, Ամերիկա, Պարսկաստան եւ Հնդկաստան ղրկուած են 24902 սնտուկ ու 491 տակառ գօնեաք՝ 7528 սնտուկ ու 70 տակառ Լոյտի, 1697 սնտուկ ու 70 տակառ ալմանիական, 1184 սնտուկ ու 4 տակառ Մէսամբրի, 132 սնտուկ Ֆրէսինէի, 6487 սնտուկ ու 168 տակառ իտալական, 1009 սնտուկ ու 5 տակառ Բանէլէնիք, 856 սնտուկ ու 43 տակառ ռուսական, 437 սնտուկ ու 9 տակառ Ճօնսընի եւ 5572 սնտուկ ու 122 տակառ Խոփփէ չոգեհնաւով,

Այս արտածութիւնք կ'ապացուցուին չոգենաւներու գործակալներուն տուած վկայականներով, զորս վաւերացուցած է Բիրէայի Թաղապետութիւն:

Գործարանին ամբարանոցներուն մէջ միշտ 500 հազար օխա գօնեաքի մթերք մը կայ պատրաստ:

Փափաքողք կրնան Բիրէայի մէջ Արիսթիտի Վալիերիտի եւ Նիքիթա եւ Գաբօ Տիսմրիա եւ երկաթուղիի կայարանի դէմը մթերանոցները այցելելով՝ պատրաստ մթերքին քանակութիւնը անձամբ տեսնել:

Սոյն գօնեաքին միմիայն խաղողի գինիէ շինուածու զուտ ըլլալը կ'երաշխաւորեն Մէթաքսա եղբարք 100 հազար Ֆրանքով: Անոր զուտ ըլլալը կը վկայեն նաեւ շիշերուն վրայ պլլուած թղթերուն մէջ Նշանակեալ բժիշկներու եւ տարրագէտներու տուած գրաւորվկայականները:

Հիւանդանոցներու մեծ մասին մէջ Մէթաքսայի գօնեաք կը գործածուի:

Մէթաքսա եղբարց Բիրէայի մէջ Աբօլօն կոչուած տեղը ունեցած «Ամպէլիս» գործարանին մէջ խաղողի ալքօլէ ամէն տեսակ լիքէօր եւ ընտիր ռոմ շինուելով, ռակառով կը ծախուի:

Ամէն լեզուէ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

ՄԱՀԱՋԴ

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐՔ

ԱՅՑԱՔԱՐՍ

ԳԻՐՔ

ՑԱՆԿԵՐ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Հաշուեցուցակ

ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ

ՏՈՄՍԵՐ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ

Տպարանը բաց է ամէն օր մինչեւ գիշերուան ժամ 3, ինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

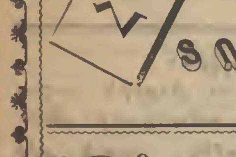

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION
à VAPEUR
ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի. *Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.*

Երեքշաբթի. *Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար ժամը 5ին ը. ե.*

Չորեքշաբթի. *Թղթատար Սեւաստոփոլի համար ժամը 10ին ը. ե.*

Չորեքշաբթի. *Թղթատար Սեւ Ծովու նաւահանգիստներու համար, երկու շաբաթը անգամ մը առաւօտեան ժամը 11ին:*

Հինգշաբթի. *Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.*

Ուրբաթ. *Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը, ժամը 4ին ը. ե.*

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿ
(ԼԱՍԹԻՔ)
(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՇԱՄԱ)

Հանրածանօթ ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ՌԻՊԸՐ Ընկերութեան

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուէ մուճակներն, որոնք իրենց վրայ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ եւ հաստատուն շինուած են կոյտս բերելով:

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուէ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները:

Մեր մուճակներուն ներքին կողմը կշիռ մը եւ արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իբրեւ նշան: Կը վաճառուին Պոլիս եւ գաւառները, բոլոր քաուչուէ մուճակ վաճառողներու քով: Իսկ կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Գօճաման Օղլու խան, Ճորճի Կէտրօլի Թիւ 13 մթերանոցը:

ԱՒԵՐՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1880

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ — MARQUE DEPOSÉE — Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

Մասնաճիւղեր ունին Օսմանեան ամեն գլխաւոր քաղաքաց մէջ

Թէյի գործածութեան ընդհանրանալովը, թէյի ճաշակն եւս նրբացած է, որոց թէյի առեւտուրն վաճառականութենէ աւելի արուեստ մըն է, որ միայն երկար ուսումնասիրութեամբ եւ նոր փորձառութեամբ կ'ստացուի:

Մեր տունն, որ արդէն հանրածանօթ էր բազմամեայ ընդարձակ գործառնութեամբք, այս տարի եւս իր մասնաւոր գործակալաց ձեռամբ գնած է բազմազան եւ խիստ մեծաքանակ ընտիր թէյեր Չինաստանի, Ճավայի, Սէյլանի եւ Հնդկաստանի գլխաւոր արտադրիչներէ եւ արդէն հասած են մեզ, եւ հետզհետէ պիտի ստանանք թէյեր, որք գերընտիր հոտաւէտութեամբ ամէն ճաշակի յարմար ըլլալով հանդերձ գներու անհամեմատ աժանութեամբ մեզ մատուցած առաւելութիւնք մեր տան դէմ մրցումն անկարելի կ'ընեն:

Մեր բազմաթիւ յաճախորդաց պահանջմանց լաւ եւս գոհացում տալու համար ընդարձակած ենք մեր մթերանոցն, ուր ամէն տեսակ ընտիր թէյեր թէ տուփերու եւ թէ՛ այլ եւ այլ մեծութեամբ տուփերու մէջ մեծաքանակ միշտ պատրաստ կը գտնուին:

Թէ՛ Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց, եւ թէ օտար երկրաց մէջ մեր տան ցուցած վստահութիւնն կը քաջալերէ մեզ առաւել եւս յարել մեր սկզբունքին, որ է ուղղամտութիւն թէյերու տեսակի, չափի եւ գնոց մասին:

Մեր թէյերու առաւելութեանց ապացոյցներէն մին ալ այն է որ, հրապարակին վրայ մեր յատուկ նշանին կեղծերը չափազանց շատցան, որով մենք ալ պարտաւորեցանք փոխել զայն: Ուստի կեղծերէն զգուշանալու համար կը խնդրենք որ միշտ փնտռէք մեր տան ՑԱՏՈՒԿ ՆՈՐ ՆՇԱՆՆ ու հասցէն, Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ եւ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ, Ճէլալ պէյ խան Թիւ 10, Պահճէ-Գաբու:

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Հաստատեալ ի Փարիզ եւ կեդրոնատեղին. Պաժ փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	*ֆրանք*	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթատարոկներն մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000

Պոլիս, Ընկերութեան գրասենեակը ՍԱՄ ԿԱՑՍ ՊԱՆՔԱՆ.
Ապահովութեանց համար դիմել առ Սիման Քալայճըլեան մասնաւոր ու քէն ի Կ. Պոլիս Թօփհանէի հրապարակը Ճէնի-խան, սանդէն ...
Ոստոյտատրութիւնք «ԻՒՆԻՕՆ» ի կեանք ճիշդին ՖՐԱՆՔ 118 ՄԻԼԻՕՆ..

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԳԱՌՆԻԿ ԽԱԼՏՐՃԵԱՆ
եւ
Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ

Ի վաղուց անտի իր վաճառքներուն ազնուութեամբը հանրածանօթ սոյն տունը Շուկայի Պօտուրում խանէն փոխադրուած է Պոլիս, Մահմուտ փաշայի ձոռ, Սուլթան Համամ Չէշմէսինարաչէն Թօփալեան խան Ա. յարկ Թիւ 18, 20, 22 եւ 24 վաճառատունները:

Վերոյգրեալ մթերանոցներուն մէջ պատրաստ եւ յանձնարարուած ու եղանակին համաձայն ամէն տեսակ հագուստներ եւ կերպասներ կը գտնուին, որք Եւրոպայէ բերուած պատրաստ հագուստներէն եւ կերպասներէն քան եւ հինգ առ հարիւր համեմատութեամբ պակաս գնով կը վաճառուին: Այդ վաճառատան տեարց նպատակն է մրցիլ ի Պոլիս եւ Ղալաթիա վաճառուած հագուստներու ու կերպասներու հետ թէ աժանութեամբ եւ թէ տեսակի ազնուութեամբ: Կը խնդրուի արգոյ հասարակութենէն որ նոյն մթերանոցները դիմելով անձամբ տեսնէ ու հասկնայ վաճառուած նիւթերու աժան գինն ու լաւ տեսակը:

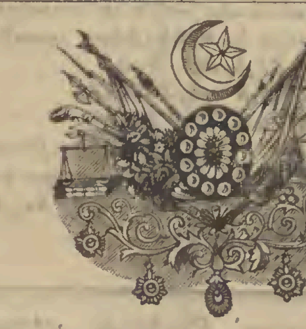

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՀԻՆ ՔՈՆԵԱՔԻ
ԱԼԷՔՍԻ ՔՕԹՐՕՆԻ
ԷՐՏԷՔ

Զուտ խաղողէ շինուած այս քոնեաքը Թուրքիոյ մէջ ներածուած բոլոր քոնեաքներէն լաւագոյն ըլլալով, արհեստական չքադրամով եւ շիշերուն վրայ օսմանեան զինադրոշմ դնելու արտօնութեամբ վարձատրուած եւ Շիքակոյի ու Ֆիլիպէի արուեստահանդէսներէն ալ մասնաւոր չքադրամ ընդունած է:

Այս քոնեաքին անարատութիւնը կը հաստատեն Մավրոեէնի փաշայի, Զամպաքօ փաշայի, Տքթ. Խորասանճեան էֆէնտիի, Պոնկովսքի փաշայի, տարրագէտ Պ. Աբէրիի եւ Պ. Վրահամիի տուած վկայագրերը:

Քօթրօնի քոնեաքին մէջ վնասակար նիւթեր գտնուիլը գիտականապէս ապացուցանողին 100 ոսկի պիտի տրուի:

Կեղծերէն զգուշանալու համար՝ շիշերուն վրայ ընդհանուր գործակալին ստորագրութիւնը պահանջելու է:

Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պալըգ-Բազար Թիւ 60, ընդհանուր գործակալին՝ Պ. Նիքօլաքի Բանտազօրուլօյի վաճառատունը, եւ մասնաճիւղն է Կալաթա, Մոմհանէ Թիւ 77, Նոմիքօ խան, Պ. Եօրկի Նոմիքօյի գրասենեակը:
17—36

ԱՊԱՌԻԿ ԳԻՐՔԵՐ

Մկրտիչ Շահնազար կը ծանուցանէ թէ պատրաստ է հայթայթել Ֆրանսերէն, Անգլիերէն, Հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր, վիրաբուժական, լուսանկարչական գործիքներ, բուղներկ պատկերներ ամսական փոքրիկ վճարումներով: Կը գնէ նաեւ հին եւ նոր գիրքեր ու հնութիւններ: Երաշխաւոր մը տալ անհրաժեշտ է:

Մանրամասնութեանց համար դիմել իր գրասենեակը ի Տէյիրմէն խան Ղալաթիոյ հրապարակին վրայ ամէն օր ժամը ինննէն վերջ:

«ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԻՒՏ ՄԸ»

Տր. Ա. Խաչատուրեան կ'աւետէ յարգոյ հասարակութեան թէ Ամերիկայէ հեռն նորահնար գործիք մը բերած է որու միջոցաւ ամենաատոկ ցաւած եւ անյոյս դատուած ակռաները մէկ անգամէն վայրկեանապէս կը լեցնէ, ցաւով դիմել, եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Բացի կիրակիէ ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր Բերայի մասնաճիւղը, Թիւ 396 Մեծ Փողոց, (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը, ճիշտ Զապաքճեան գոհարավաճառաց դէմ: **ՏՔՐ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ**

Ատամնաբոյժք Ամերիկեան
(Հաստատեալ յամին 1852)

ՍԻՆԿԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Ամենամեծ Յաղթանակը

ՇԱՀԱԾ Է ՇԻԿԱԿՕՅԻ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Բոլոր աշխարհի հանդէպ՝ Սինկերի *կարի մեքենայից գերազանցութիւնը եւ իր օրինակաց իւրաքանչիւրին մասնաւոր արժանիքը ապացուցանելու համար, նորա այլազան ընտանեկան եւ արհեստական մեքենայից զըրուած են,*

54 ՎԿԱՅԱԿԱՆ

Կեղծերեն զգուշացէք

«Յեմարիս» Սինկերի *կարի մեքենայից իւրաքանչիւրին վրայ, անպատճառ աստանօր գծեալ յատկանիշը կը գըտնուի:*

Սոյն մեքենայք, ի Պոլիս եւ ի գաւառս, Միսթր Ճ. Նայդինկէր ի կողմանէ հաստատեալ մթերանոցաց մէջ միայն կը վաճառուին, որք են հետեւեալք:

1. Ի Ղալաթիա, Թիւնէլ փողոց, Սինկէր խան. 2. Ի Ղալաթիա, Գարաքէօյ Վօյվօտա փողոց Թրամվայի կայարանի դիմաց Թիւ 120. 3. Բերա Կալաթա Սէրայի գալրոցին դիմաց. 4. Պոլիս, Պաղը Ալի ճամբէսի Թիւ 11:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ
ԳԱՐԼԸՄԱՆ եւ ՊԼՈՒՄՊԵՐԿ

Կալաթա, Պէօյիւք Միլլէթ խան Օսմ. Թղթատան վրայի յարկը

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Բերա Մեծ-Փողոց. Թիւ 362 եւ 364

(Սէնթ Անթուանի եկեղեցիին դիմաց)

Այս մասնաճիւղը զոր հաստատեցինք մասնաւորապէս մեր Բերայի եւ շրջակայից յաճախորդաց փափաքանաց պատասխանելու համար, կը պարունակէ մեր Կալաթայի կեդրոնական տան ամէն տեսակ ապրանքները եւ ի մասնաւորի արդուզարդի վերաբերեալ ընտիր ընտիր առարկայներ միշտ պահելով մեր սկզբունքն՝ աժան ծախել շատ ծախելու համար: Մեր Պերլինի եւ Վիէննայի գործարանները, ինչպէս նաեւ Բարիզի եւ Լոնտրայի տուները, ամէն կերպիւ կը դիւրացնեն մեր գործառնութիւնները մեզ հայթայթելով աժան եւ լաւ ապրանքներ ամենուն հետ մրցելու կարող:

Մեր Բերայի Վաճառատան ապրանքները պիտի ծախուին ոչ: մեր Կալաթայի տան գներ Վերջապէս արգոյ հասարակութեան մասնաւոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր նոր բերած մեծաքանակ հանդերձեղինաց վրայ կանանց եւ ցողոց, *ինչպէս եւ գուլպայի եւ ճերմակեղինաց վրայ որք մեր Կալաթայի Միլլէթ խանի վաճառատունը կը գտնուին եւ որք աշնան ու ձմեռուան եղանակներուն համար մասնաւորապէս վերջին նորաձեւութեանց համեմատ պատրաստուած են:*

ՎԱՃԱՌՄՈՒՆՔ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ — ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

BENEDICTINE

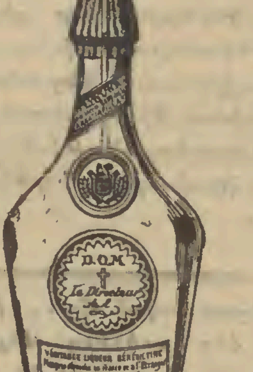

ՊԷՆԷՏԻՔԹԻՆ
Ֆէքանի Աբբայարանին
(ՖՐԱՆՍԱ)

ՀԱՄՈՎ, ՋՕՐԱՑՈՒՑԻՉ, ՄԱՐՍՈՂԱԿԱՆ

Բոլոր ըմպելիներու լաւագոյնը

Ամենամեծ ուշադրութիւն պէտք է ընել

Շիշերուն վրայ գտնուելու է Ընդհ. Տնօրէնին ստորագրութիւնը *A. Legrand aîné*

ԿԼԱՎԱՆԻ ԵՒ ՔՕՐԲԻ
ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի Փաշա խան

Պատիւ ունինք ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ՝ մեր հրապարակիս վրայ նոր դրամատուն մը հիմնած ենք, որոյ գլխաւոր գործառնութիւնը պիտի ըլլայ վիճակահանութիւն ունեցող պարտատոմսեր վաճառել կանխիկ ինչպէս նաեւ ապառիկ՝ ամսական վճարումներով, եւրոպական շատ մը դրամատուններու ընդունած դրութեան համեմատ, դրութիւն մը որ, թէ՛ ապառիկ եւ թէ կանխիկ գնողներուն մեծամեծ առաւելութիւններ կ'ընծայէ: Այս դրամատունը իրր աւանդատեղի կը ծառայէ, մանաւանդ ամսական թերհաշիւներով գնողներուն, որոնք՝ յիշեալ տան, ամէն ամիս փոքր հատուցում մը ընելով. որոշեալ պայմանաժամէ մը վերջ, պարտատոմսի մը տէր կ'ըլլան, եւ միշտ ապահով են որ՝ ուզած ատեննին, կրնան անոր փոխարէնը՝ պայմանաժամէն իսկ առաջ վճարելով՝ ձեռք անցընել:

Յիշեալ դրամատունէն, Արեւելեան-Երկաթուղւոյ պարտատոմս մը գնողը, իր առաջին ամսական վճարումէն անմիջապէս յետոյ կը ստանայ թիւ մը, եւ որոյ շնորհիւ, իրաւունք կ'ունենայ մասնակցելու յիշեալ պարտատոմսի բոլոր վիճակահանութեանց եւ ամբողջ շահուն, իբր թէ՛ վճարած է պարտատոմսի գինը ամբողջապէս:

Յիշեալ դրամատունը կը ներկայացնէ՝ Քօնթուառ Ժէնէրալ տը Քոէտի եւ Քրէտի տէ Ֆամիլ տուները, որոնց գործառնութիւնք եւս՝ վաճառել է ամսական վճարմամբ՝ Վիլլ տը Բարիի, Ֆօնսիէրի, Պօն տը Բանամայի եւլն. վիճակահանութիւն ունեցող արժէթղթեր, ինչպէս նաեւ Լիօնի Սօսիէթէ Միւթիւէլ Ֆրանսէզը, որոց ամէնքն ալ լաւ ճանչցուած դրամատուններ են ի Կ. Պոլիս:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Պ. Պ. Կլավանի եւ Քօրբի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի Փաշա խան:

Գաւառաց մէջ գործակալութիւն ընել փափաքողք, պարտին վերոյիշեալ հասցէին դիմել: